۱۲۸۰ خورشیدی/ ۱۹۰۱ تا ۱۹۰۲ میلادی

۱ اردیبهشت کتابچی خان با امین السلطان ملاقات کرد و پیش نویس قرارداد برای وزیر معادن فرستاده شد. کتابچی خان نمی خواست امضاکنندهٔ قرارداد دارسی باشد تا این اتفاق ابعاد سیاسی پیدا نکند.[1]

۵ اردیبهشت ماریوت و سر آرتور هاردینگ ARTHUR HARDINGE سفیر انگلیس، با هم دیدار کردند.[2]

۶ اردیبهشت هاردینگ، ماریوت را به امین السلطان معرفی و نامهٔ وولف، سفیر سابق انگلیس را به امین السلطان داد.[3]

۷ اردیبهشت هاردینگ به وزارت خارجه انگلیس نوشت که این طرح باعث پیشرفت ایران خواهد شد.[4]

۲۳ اردیبهشت وزیر معادن که مسؤل تهیه قرارداد بود به تهران بازگشت و مذاکره سرعت بیشتری گرفت.[5]

۲۵ اردیبهشت ماریوت از هاردینگ خواست برای پیشبرد پروندهٔ نفت به امین السلطان فشار بیاورد.[6]

۲۶ اردیبهشت هاردینگ از امین السلطان تقاضا کرد، برای انعقاد قرارداد، مظفرالدین شاه را هرچه زودتر متقاعد کند.[7]

۲۷ اردیبهشت امین السلطان از کتابچی خواست به اتفاق وزیر معدن و ماریوت، متن قرارداد را تکمیل کند.[8]

- ماریوت تلگرامی به این شرح برای دارسی ارسال کرد: «مرحله بحرانی تمام شد و امیدواریم در یک هفته، به توافق برسیم.»[9]

۲۸ اردیبهشت کتابچی و وزیر معادن و ماریوت، متن قرارداد را بررسی کردند. هاردینگ موضعی بینابین داشت. او که می خواست در دوره سفارتش دستاوردی مطلوب داشته باشد، برای موفقیت مذاکرات می کوشید اما نه به جزئیات آن واقف بود و نه به او رشوه پیشنهاد شده بود.

۳۰ اردیبهشت شاه پول می خواست و قرارداد را امضا نمی کرد و او در زمان تأسیس شرکت ۴۰ هزار پوند و در نهایت ۱۶ درصد از درآمد نفت را می خواست.[10]

- دارسی، اچ تی برلز H.T. BURLS زمین شناس را به غرب و جنوب ایران فرستاد تا گزارش های دومورگان و وضعیت چشمه های نفت را ارزیابی کند؛ برلز به نتایج خوبی رسید.[11]

۱۲۸۲ خورشیدی/ ۱۹۰۳ تا ۱۹۰۴ میلادی

۲۴ اردیبهشت دالتون که در مرداد سال پیش، عازم ایران شده بود، پس از مطالعهٔ مناطق غرب و جنوب، گزارش خود را تکمیل کرد. در گذشته، رودود گزارشی به دارسی داده بود. نظر این دو زمین شناس کمی متفاوت به نظر می رسید. گزارش دالتون نتیجه ای چندان دقیق و راهگشا نداشت. پژوهش او ۳ هزار و ۳۰۲ پوند هزینه داشت.[12]

۳۰ اردیبهشت دارسی، شرکت اکتشافات را با مشورت ای تی هارگراوس E.T HARGRAVES و شریک هایی که توان مالی داشتند تأسیس کرد. وولف و وینسنت کتابچی فرزند آنتوان کتابچی از مفاد اساسنامه شرکت که با مفاد امتیاز نفت و قول و قرار قبلی با دارسی مطابقت نداشت راضی نبودند. دارسی همچنان به دنبال شریک سرمایه گذار برای تأمین مخارج کار در آینده بود.[13]

۱۲۸۳ خورشیدی/ ۱۹۰۴ تا ۱۹۰۵ میلادی

اردیبهشت روزن پلاتنر، رئیس خفاران، چیاسرخ را ترک کرد.[14]

۱۲۸۸ خورشیدی/ ۱۹۰۹ تا ۱۹۱۰ میلادی

اردیبهشت چند مهندس از شرکت نفت برمه برای ساخت پالایشگاه آبادان به خرمشهر آمدند. چارلز ریچی CHARLES RITCHIE که در برمه روی خط لوله کار کرده بود و در کار پالایش تخصص داشت به خرمشهر آمد تا مسیر خط لوله را بررسی و طراحی کند. ریچی به شرکت جاکوب و دیویدز JACOB & DAVIDS در نیویورک لوله سفارش داد؛ ۶۰ مایل لولهٔ ۵ اینچی و ۸۰ مایل لولهٔ ۸ اینچی، با درازای ۱۶ تا ۲۲ پا.[15]

۱- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۲- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۳- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۴- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۵- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۶- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۷- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۸
۸- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۹
۹- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۹
۱۰- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۹
۱۱- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۹
۱۲- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۲۹
۱۳- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۳۲
۱۴- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۳۲
۱۵- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۳۳
۱۶- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۳۹

انتخاب مکان پالایشگاه از میان سه گزینه

نقشه جزیره آبادان و حاشیه های پالایشگاه آتی و خط لوله ای که مسیریابی شد تا نفت را از نفتون به پالایشگاه برساند؛ اگر اینجا سه مکان برای پالایشگاه جامایی شد: یکی در منبع خرمشهر و دیگری در منبوس اما دست آخر در موقعیت کنونی اسلیت ۵۵، پالایشگاه را برپا کردند.

Building the petro-polis: oil capitalism, imperialism, and the making of Abadan, Reza Mortaheb, New Jersey Institute of 1908-1933, 61-67 Technology, PF

۲۱ اردیبهشت در پالایشگاه آبادان، برای تولید دو محصول نفت لامپ و نفت ویکوریا برنامه ریزی شد.[16]

۲۵ اردیبهشت کاکس COX، کنسول انگلیس در خلیج فارس با خزعل دیدار کرد.[17]

۱۲۹۳ خورشیدی/ ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۵ میلادی

۲۹ اردیبهشت شرکت نفت انگلیس پارس و دولت بریتانیا برای تأمین نفت مورد نیاز نیروی دریایی بریتانیا قراردادی بستند.[18]

۱۳۰۱ خورشیدی/ ۱۹۲۲ تا ۱۹۲۳ میلادی

۱۸ اردیبهشت از طرف وزارت مالیه به اداره کل گمرکات نوشته شد چون بانک شاهنشاهی برای پرداخت حقوق کارکنان شرکت نفت جنوب باید مقداری پول نقره به محمره (خرمشهر) حمل کند برای سرعت بخشیدن به کار مایل است این کار از راه همدان، کرمانشاه و بغداد صورت گیرد. پس به گمرک کرمانشاهان اجازه بدهید مبلغ سیصد هزار تومان پول سفید که بانک شاهنشاهی در شعبه همدان و کرمانشاه دارد از راه بغداد به محمره ترانزیت شود. وزارت مالیه از اداره کل گمرکات خواست که به گمرک محمره نیز دستور دهد که وجه یاد شده را تحویل گرفته وارد مرز ایران کند.[19]

۱۳۰۵ خورشیدی/ ۱۹۲۶ تا ۱۹۲۷ میلادی

۱ اردیبهشت متن تأییدشده از سوی شرکت نفت انگلیس پارس و دولت ایران بر سر ده موضوع مورد اختلاف از سوی شرکت انگلیس پارس به نخست وزیر ایران ارائه شد. اعضای انگلیسی این مذاکره سر جان کدمن، جکس JACKS بانگ YOUNG و مستر فرلی FAIRLEY و اعضای ایرانی آن وزرای فوائد عامه و دارایی و میلسپو MILLSPAUGH بودند. موضوعاتی که بر سر آن به تفاهم رسیدند عبارت بودند از:

۱. حق سهم دولت ایران
۲. اراضی انتقالی
۳. فروش محصولات نفتی
۴. مطالعات زمین شناسی
۵. احداث جاده دزفول تا خرم آباد
۶. نفت سمنان
۷. آموزش ابتدایی
۸. آموزش عالی و تعلیمات فنی
۹. شهرداری آبادان
۱۰. جمعیت شیر و خورشید سرخ.[20]

۱۷- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۳۹
۱۸- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۳۹
۱۹- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۴۲
۲۰- روزشمار تاریخ معاصر ایران (ج دوم)، ص ۱۰۲.
۲۱- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۴۳.

کمک شرکت نفت جنوب به شهرداری آبادان

زمانی که سرهنگ ویلسن، کمک سالانه ۲۵۰۰ پوندی از سوی شرکت نفت جنوب برای برپایی بلدیه منظم در آبادان را پیشنهاد داد (محیط صنوع و شکر گیری طفله کار ۱۲۸۷/۷ ، کلوه احصائی ترجمه - صنعتی) تاریخ اجتماعی کار در صنعت نفت ایران، ۱۳۲۰ - مارال ظفایی، تهران: شیرازه ، ۱۳۹۰ ، صص ۴۲۷ و ۴۲۸) سال ها از بلدیه هر چند ناکارآمد شهر می گذشت اما حتی با کمک های پایان ناپذیر شرکت به گردانندگان شهر و شهرداری آبادان، هیچ گاه این بخش در ساختار، بهداشت، معماری و ... همتراز با بخش شرکتی به شکوفایی نرسید.

۱۳۰۸ خورشیدی/ ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۰ میلادی

۱۲ اردیبهشت کارگران شرکت نفت برای افزایش حقوق و بهبود شرایط رفاهی خود اعتصاب کردند. این اعتصاب با پخش اعلامیه های دست نویس در پالایشگاه و خیابان های شهر همراه بود.[21]

A.I.O.C.

ABADAN OILMEN IN A COMPANY TAXI DISTRIBUTING LEAFLETS URGING STRIKERS TO RETURN TO WORK DURING THE APRIL RIOTS.

(Abadan A First-hand Account Of The Persian Oil Crisis, Norman Kemp, London: Allan Wingate 1953, p 65).

۱۴ اردیبهشت در پی نا آرامی ها در آبادان، ۴۵ نفر دستگیر شدند که ۲۰ نفر از آنها کارگران شرکت نفت بودند. استاندار خوزستان به اکینگتون گفت که آشوب را حزب کمونیست راه انداخته است.[22]

۱۵ اردیبهشت رضاشاه بعد از نا آرامی ها در آبادان که موجب وحشت انگلیسی ها شده بود به نماینده شرکت نفت گفت: پلیس و نیروهای اطلاعاتی همیشه دشمنانی اختراع می کنند تا موجودیت خود را توجیه کنند.[23]

۲۲- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۸۵
۲۳- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۸۵
۲۴- تقویم تاریخ صنعت نفت ایران (ج اول)، ص ۸۵

روز شمار نفت ویژه اردیبهشت ماه